

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

18 Quaestio[n]es aliquae diluu[n]t[ur] circa I. C. de rei ue[n]dicatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

tim, cum quis rem suam vendit, vel donat, & constituit se possessorem nomine illius, eam tradidisse videtur, l. *Quod meo*, ff. de *Acquiren. poss.* Unde etiam in l. 1. §. *Si iussim*, ff. de *Acquiren. poss.* sic habetur: (Si iussim venditorem procuratori rem tradere, cum ea in presentia sit, videri mihi traditam, Præseus ait idemque esse si nummos debitorem iussim dare alij. Non est enim corpore & actu necesse apprehendere possessionem, sed etiam oculis & affectu: & argumento esse eas res, quæ propter magnitudinem ponderis moveri non possunt, ut columnas: nam pro traditis haberi eas, si in te presenti consenserint.) Ita lex.

Quartò quaeritur, An dolium vini, vel rei similis traditum censetur, si consignatum sit ab emptore? Inter veteres Iuriconsultos duæ fuerunt opiniones. Nam Trebatio traditum videbatur, Libeoni verò contra: cuius sententia valuit. Vnde in l. *Si vinum*, §. *Si dolium*, ff. de *Periculo & commodo rei venditæ*, legitur: (Si dolium signatum sit ab emptore, Trebatius ait traditum id videri, Libeoni contra: quod & verum est: magis enim ne submutetur, signari solere, quam ut traditum videatur. Quæres, quando dolium vini pro tradito habeatur? Respondent quidam traditum non censeri, donec vinum fuerit ab emptore degustatum: aiunt enim in eadem l. *Si vinum*, §. *Sed si nondum*, ita haberi: Sed si nondum sint degustata, signata tamen ab emptore vasa, vel dola, consequenter dicemus, adhuc periculum esse venditoris; nisi si aliud convenit.) Sic ibi ergo donec vinum fuerit degustatum, traditum non censetur. Vnde in eadem l. §. *Quod si non*, ita dicitur: (Quod si non designavit tempus [scilicet, venditor] ea tenet periculum sustinere debet, quoad degustetur vinum, videlicet quasi tunc plenissime veneat, cum fuerit degustatum.) Sic ibi. Sed ex hisce locis iuris solam colligitur vini periculum venditoris esse, quoad sit ab emptore degustatum.

Quintò quaeritur, An res donata, vel vendita à Principe statim ex ipso contractu, absque vili traditione, dominium transferatur? De hac quaestione Covarruias libro secundo, §. *Variarum resolutionum capite decimo nono versu*: Tertio constat.

Duæ sunt opiniones, una est asserentium, illud dominium transferri ex ipso solo contractu Principis, Baldus, Ioannes Andreas, Aretinus, Angelus, Decius, Lafon apud Covarruiam: quam sententiam dicunt esse communem Alexander, Abbas, Curtius Senior, Gozadinus, Paulus Parisius, eodem teste Covarruiam. Altera est sententia, eorum qui asserunt, ex solo contractu Principis, videlicet donatione, venditione; vel permutatione non transferri dominium absque traditione rei, & apprehensione possessionis: transferri tamen ex privilegio, siue voluntate Principis expressa, vel tacita, Andreas Isernia, Martinus Laudensis, Lucas Parma, Iacobus S. Georgij: quos producit ac sequitur Covarruias loco superius allegato. Hac illi ratione solcuntur, quod in contractibus Princeps creditur secundum iuris communis regulas & præcepta agere, nisi aliud velit, idque expresse, vel tacite significet.

Quæstiones aliquot dicuntur circa legem Quoties. in libro Codicis titulo de Rei vindicatione contentam.

CAPVT XVIII.

De hac re Covarruias lib. 2. *Variarum resolutionum* cap. 19. & Antonius Gomes Tomo 2. *Variar. resolu.* cap. 2. 20.

In l. *Quoties*, C. de *Rei vindicat.* ita constitutum est: Quoties duobus in solidum, prædium iure distrahitur, manifesti iuris est, eum, cui priori traditum est, in deinde domino esse potiorum.

Idem colligitur ex l. *Qui tibi*, C. de *heredit.* & *actione vendita*. & l. *Si ancillam*, C. de *Act. empti*, & *venditi*, & l. *Qui tibi*, C. de *his, qui non à dominis manumissi*, & l. *Seruum*, C. de *rei vindicat.* & l. *Quintus*, ff. de *Actionibus empti*. & Ratio harum legum, & constitutionum est, quod dominium plerumque nequit ad alium transire nisi per traditionem, l. *traditionibus*, C. de *Pañis*, & l. *Nunquam*, C. per *traditionem*, ff. de *Acquiren. rerum dominio*, & l. *Instit. de Rerum diuis.* §. *Per traditionem*. Is autem, qui rem donat, vel vendit, prius quam eam tradat, nullum ius dominij transfert. l. *Seruum*, ff. de *Rei vindic.* & l. *Alienarum*, ff. de *verbo. Significa.* Sed tantum actione personali conveniri & cogi potest ad rem tradendam. l. *ultim.* §. *Lucius*, ff. de *Donationibus* & l. *Qui tibi*, C. de *Hereditate, vel actione vendita*, & l. *Qui tibi hereditatem*, C. de *his, qui à non dominis missi sunt*. Quare ex duobus in solidum emptoribus, is potior habetur, quod attinet ad dominium acquirendum, & retinendum, cui, prius res ipsa tradita fuerat, quamvis in contrahendo posterior fuerit. Quod etiam colligitur ex l. *Si antea*, C. *Si duobus*, ff. de *Publiciana in rem actione*, & l. *Sihares*, §. *ult.* ff. de *Act. empti*. At verò qui duobus in solidum eandem rem vendit diversis contractibus, poena Falsi puniatur, l. *Qui duobus*, ff. *Ad legem Cornelianam, de Falsis*: & *Stellionatus* crimen committere dicitur, qui rem alij obligatam dissimulata obligatione per calliditatem alij distraxit, vel permutaverit, vel in solidum dedit. l. *Stellionatus*, ff. de *crimine Stellionatus*.

Ea porò constitutio siue lex Quoties præfata, locum non habet in ijs causis, in quibus peculiari iure ex solo contractu extra traditionem rei dominium ad accipientem transfertur: tunc enim qui prius contraxit, præfertur cæteris, etiam quibus fuerit facta traditio rei, ut Glossa & reliqui docentur in *dicta lege Quoties*, testibus Covarruiam loco citato, num. 2. *versicul. Primum eam*, & Antonio Gomes, *libr. prædicto, num. 20. versiculo*. Nunc verò limitata, veluti si vendatur res Ecclesiæ, vel civitati, & postea vendatur alteri, eique tradatur, potiores sunt partes Ecclesiæ vel civitatis.

Primo quaeritur, An prædicta lex Quoties, locum habeat in Ecclesiis, Clericis, & cæteris Ecclesiasticis hominibus, cum eandem rem diversis contractibus vendunt duobus in solidum. Duæ sunt sententiæ, una est negantium, eam legem locum habere, ac propterea præferti priorem emptorem posteriori, etiam cui facta fuit traditio. Innocentius, Hostiensis, Ioannes Andreas in *cap. continetur*, de *his, qui sunt à Prelatis*, Romanus *conf. 298*. Gozadinus *conf. 14*. Alexander *conf. 83. num. 3. lib. 7*. Hippolitus in *singulari 82*. Id eadem ratione demonstrant, quoniam in Ecclesiis & Clericis est maxime reprobata variatio, & illosio, *cap. Quod autem, de iure patro.* & *cleri. cum illosio de Renuciat.*

Altera sententia est asserentium, etiam in illis locum habere prædictam legem, Quoties: quoniam Ecclesiæ, & Clerici ex sola venditione, siue traditione rei dominium in emptorem non transferunt, quod tamen in traditione

transmittunt: ergo secundus emptor, cui tradita res est, priori auferetur. Ita Antonius, Ancharanus, Abbas, Card. Imol. in cap. Continebatur, de his que fiunt à Prælat. Bartol. Soc. Iaf. Parisus apud Conar. *eo quem attulimus loco, num. 4.* vbi tradit, hanc esse sententiam communem, testibus Iafone, & Paulo. Idem docet Anton. Gomes lib. *præfatio, num. 20. vers. Sexto, & principaliter.* Neque huic opinionis aduersantur Canonæ, & Iura, quasi variationem, & illusionem in Ecclesiasticis hominibus maxime improbare videantur: nam inde solum elicitur, male facere clericum, qui rem vni venditam, alteri vendiderit, & tradiderit. Sic enim lateus etiam peccat, qui eandem rem duobus in solidum vendit.

At legibus civilibus, inquit, clerici, & Ecclesiæ minime tenentur, ergo Lex civilis clericos, & Ecclesiæ nequam comprehendit, & obligat.

Verum id quidem non obligat inquam clericos, & Ecclesiæ eiusmodi lege, quatenus civilis est, sed quatenus aliquid iuris naturalis continet: quoniam iure gentium, ex contractu, & traditione, rei dominium transfertur: ergo eodem iure secundus emptor, cui est facta traditio rei, primo auferetur.

Secundò quæritur, An prædicta lex locum habeat, cum prima venditio est iureiurando confirmata. Titius, (exempli gratia) rem suam vendidit Caio & iuravit se ab ea venditione nunquam recessurum, nec eam rem alteri venditurum, traditurum ve; qui tamen vendidit postea, & tradidit Seio. Quæritur modo, num Seius sit Caio anteposendus? Respondeo, esse præferendum Seium. Ita Baldus in *consil. 397. volum. 4.* Oldradus *consil. 127.* Imola *in l. Cum contingat, de iure iur. an.* Gozadinus *consil. 4.* Iafon *in l. Quoties, C. De rei vindic.* Couarruias in *Epitome de sponsal. par. 2. cap. 5. num. 9. & seqq.* & Antonius Gomes loco citato, *vers. Septimo principaliter.*

Tertiò quæritur, An eadem Lex supra posita locum habeat, quando mala fide secundus emptor rem alteri venditam emit, & traditam accepit? Respondeo, minime: tunc enim per primum emptorem res, secundo emptori tradita repetetur, & euincetur. Glossa, & Albericus, Salicetus, Baldus, Iafon, Ripa, Aretinus, & alij apud Couarruiam *lib. 2. Variarum resolutionum, capite decimo nono, num. 5.* & Antonius Gomes *lib. citato num. 20. vers. Secundo principaliter limita,* dicit hanc esse communem sententiam. Porro mala fides ex eo tantum in secundo emptore censetur, quod sciens rem alteri primo venditam fuisse, eam emit, & traditam accepit. Ita communis opinio, eodem Couarru. teste.

Quartò quæritur, An valeat eadem l. Quoties, cum venditor, qui secundo emptori rem tradidit, eius dominus non erat, nec vendere poterat, & tamen postea eiusdem rei factus est dominus, cum solum esset bonæ fidei possessor, quando rem vendidit, & tradidit. Respondeo, valere. Ita Roman. in *consil. 270.* Hypo. in *singul. 82.* Couarru. loco superius posito, *num. 7. vers. Octauo non est prætermittendum,* Anton. Gomes *lib. allegato, vers. Tertio principaliter.* Atque id colligi potest ex *l. Si à Titio, ff. de rei vindic. & l. Cum vir prædium, ff. De usucapionib. & l. Si quis alienam, ff. De act. empt.* Satis enim est, si venditor, postquam effectus est dominus rei, venditionem & traditionem eius ratam habeat.

Quintò quæritur, Quid sit iudicandum, quando primus emptor titulum emptionis habuit, secundus vero, cui tradita res est, causam donationis. Res hæc, patebit exemplo. Titius Caio vendidit domum, sed postea eam Seio donauit & tradidit. Quæritur, an Seius vi prædictæ legis Caio sit præferendus? Respondeo, Caium esse anteposendum, tamen si Seius prioris emptionis inscius, bona fide domum sibi donatam accepit. Ita Bald. Iafon, & Ioann. Lupus, & Ripa apud Couarru. *cuius locum supra protulimus.* Idem etiam Antonius Gomes eodem libro quem diximus *num. 20. vers. Ex quo deducitur.* Nam in hac parte potius

emptor ius est, quam donatio, eo quod titulus emptionis est illi onerosus.

Sextò quæritur, An memorata lex locum habeat, vbi res vendita fuit cum pacto, vt postea non queat ab ipso venditore alienari, & præmissa hypotheca ad contractus, & pacti confirmationem, & robur, quo venditor, vel omnia sua bona obliget, vel saltem eam rem quam vendidit? Respondeo, minime, ac propterea emptorem primum iure esse potiorum, licet secundus emptor rem sibi traditam accepit. Ita Iafon, & Andreas Tiraquellus apud Couarruiam, *num. 7. eius loci, quem prænominaui;* sic etiam Antonius Gomes in *loco paulo ante relato.* Nam vi appositæ pacti, translatio dominij impeditur, vt constat ex *l. Si conditor §. Quæritur ff. De distract. pignorum.*

Idem iuris est, si in venditionis instrumento à tabellione clausula apponatur, qua venditor dicat, se ipsum constituere nomine primi emptoris possessorem: tunc enim primus emptor secundo præfertur, etiam si ei tradita res fuerit. Bald. in *rubr. C. De contrahen. emptio. quæstion. 17.* Ioannes Andreas in *Additionibus ad Speculatorum, titul. de con. §. Secundum,* Buttrius in *cap. Cum venissent, de restitut. spolia.* Abbas in *cap. 2. De consuetudine, l. Iafon in l. l. C. De sacrosanct. Eccl. num. 27.* Paulus *consil. 60. lib. 3.* Decius *consil. 226.* Ruinus *consil. 33. lib. 1. & consil. 7. & 121. & 177. lib. 3.* Quapropter à tabellionibus solet semper præfata clausula in venditione apponi.

Septimò quæritur, An eadem quoque lex vim habeat in donatione? Titius (Verbi gratia) duobus rem suam donauit, sed vni tradidit: quæritur an is potius habeat ius, quam ille, cui solum est donata res, non tradita? Respondeo, ei potius esse ius eum præferendum, qui rem traditam accepit, iuxta legem prædictam. Ita Hypo. in *singul. 82.* Alexander *consil. 14. lib. 1.* Socinus Iunior *consil. 93. lib. 2.* Ruinus *consil. 121. lib. 1.* Eadem ratio est de donatione rei in solidum. Socinus Iunior in *consil. 93. libro tertio.* Anton. Gomes *tom. 2. varia resol. cap. 2. num. 20. vers. Ex quo deducitur.*

Octauò quæritur, An prædictæ legi sit locus in contractu locationis? V. g. Titius domum suam primum Caio locauit, sed postea eam locauit Seio, etque tradidit. Quæritur, utrius eorum sint potiores partes Caij, an Seij? Iafon in *l. Quoties limit. 13. num. 32.* causet potius Caij ius esse, quam Seij, primo; quia rei locatæ dominium non transferretur ad conductorem; ac lex dicta, ideo præfert secundo emptorem primo; quia per traditionem, ad eum dominium transfuit.

Deinde, quia *vt patet ex l. In operis ff. Locati,* vbi operæ sunt duobus locatæ, satisfaciendum est priori conductori. At Couarruias *eo in loco, vbi nam diximus, num. 8.* oppositum defendit; quia Rota Iudices *decis. 1. tit. De locato, in antiquioribus & decis. 789. item in Antiquis,* & Bitholomæus Socinus *consil. 29. lib. 4.* Alexander *consil. 122. libro quinto,* opinantur secundi conductoris potiores esse partes: tum quia apud se rem detinet, à qua retentione si expelleretur, restituendus Iudicis esset arbitratus in illa enim, qui eum possideret, fuit spoliatus. *l. Atilius Regulus ff. De donat.* Tum etiam, quia quamuis secundus conductor rei dominium minime acquisierit, iure tamen retentionis se tueret, contra primum conductorem, qui tantum haberet actionem personalem, non realem. Idem etiam sentit Antonius Gomes *tom. 262. nu. 20. vers. Secundo principaliter.*

Nec obstat *l. In operis ff. Locati:* quoniam lex illa locum habet solum, vbi locator nulli ex conductoribus rem tradiderat. Ita enim legem illam interpretantur Glossa, & Bartol. & Albericus, affirmans ceteros sic etiam legem intelligere.

Nono quæritur, Quid iudicandum sit, quando veterique emptor probat rem sibi traditam fuisse, nec apparere vni eorum fuerit prius tradita. Respondeo ex Couarruiam *lib. 2. variar. resolutio. cap. 19. num. 6.* Si alter illo-

rum probauerit se pretium numerasse, is potiori iure fruatur. Si verò uterque probet pretii numerationem, tunc eam rem potiori esse emptori præstandam, quippe, qui potius habet ius exclusæ traditione. Ita Baldus, Cynus, Angelus, Romanus, & Iason apud Couarruuiam eodem in loco.

Quidnam cum re vendita simul quoque venditum intelligatur.

CAPIT. XIX.

De hac re Antonius Gomes Tom. 2. Variarum resolutionum, cap. 2. num. 1. & seqq.

Primo queritur, An vendito castro, vel villa, venditum censetur ius patronatus, quod est in eo castro, vel villa? Respondeo ex communi sententia Doctorum in c. Ex literis, de iurepatr. ceteri; quia cum vniuersitate ius patronatus ad emptorem transferretur. Ita Lambert. post Roehum de iurepatr. libro primo, articulo decimo quinto, questione quinta principalium 3.

Sed numquid, vendita hereditate, in qua inest ius patronatus, transit quoque illud ius patronatus, ad emptorem? Transit utriusque. Ita Ioannes Andreas & ceteri in c. Ex literis de iurep. & ratio est, quia in hereditate vniuersitas continetur, & ius patronatus cum vniuersa re venditur.

Quid si vendam tibi fundum, in quo est ædificatum oratorium, sacellum, vel cappella, cui est annexum ius patronatus? Augustinus Beronius in cap. Ex literis, de iurepatr. ius patronatus, affirmat transire, idque probat ex Glossa in l. Motus ff. de Contrahenda emptione, & in l. Quadam ff. de Acquirendis rer. dom.

At communis videtur esse sententia, non transire, propterea quod ius patronatus solum transit cum vniuersitate, ut est villa, curia, castrum, hereditas, patrimonium, quippe quæ continent iurisdictionem, honorem, & alia iura: ergo non sufficit, si rei particulari ius patronatus inhæreat, ut aperte docent Innocentius & Panor. in c. Ex literis, de iurepatr.

Aliorum est opinio, transire ius patronatus, quando is, qui vendit fundum, nulli habet alia bona: quia tunc totum suum patrimonium vendit: & ius patronatus vniuersitas continetur, sicut in hereditate secus verò est in eo, qui habet alia bona præter fundum.

Alij verò ita distinguunt: Aut capella ita inhæret fundo, ut ad eam aliunde itei, & via non sit, nisi per fundum, aut secus. Si primum, tunc vna cum fundo transit ad emptorem ius patronatus: quia in fundo est ius quoddam vniuersale, nam habet in se capellam, & ius ad eam transeundi per ipsum fundum: quemadmodum vendito palatio, capella quoque vendita censetur, ad quam aditus non patet, nisi per ipsum palatium. Si secundum, tunc vna cum fundo, non venditur ius patronatus, quia ad capellam est iter, & transitus per viam publicam, non per fundum.

Secundo queritur, An vendito castro, vel villa, simul quoque vendita censetur iurisdictione? Respondeo, censetur venditam, si reuera venditum est castrum, ut est ius quoddam vniuersale, hoc est, ut in se habeat aliquot iura. Nam vendita re, simul quoque ad emptorem transeunt, quæ sunt ei connexa ex natura rei, non autem ea, quæ vel sunt extra illam, vel ad alienum ius pertinent. Innocentius in c. Ex literis, de iurepatr. Baldus in l. Procurator. C. de Mandati. Bartolus in l. Si quando. C. de Bonis vacantibus. Et id patet ex l. Via constituit. §. penultimo, & ultimo ff. de Seruitutibus rusticorum prædiorum. Et l. Aede sacra. §. 1. ff. de contrahen. empt. Et in prouinciali. C. de Seruit. & aqua.

Quid si castrum vendatur, verum simul quoque vendantur? molendina? Respondeo, molendina aut esse pri-

uarum hominum, aut Reipublicæ, vel communitatis: si communitatis, vel priuatum hominum sint, ea non venduntur cum castris: si verò sine illis, qui est castri venditor, tunc vendita censetur, si dominus castrum vendiderit cum omnibus, quæ ad ius castri pertinent.

Tertio queritur, An cum fundus venditur, fructus quoque ex natura emptionis veniant? Veniunt plane, si sint fructus pendentes, qui adhuc in arboribus vel solo coherent. I. Iulianus. §. Si fructibus, ff. de Action. empti, & l. vlt. §. vlt. ff. Quæ in fraudem creditorum. Et l. Fructus pendentes, ff. de Rei vendic. Nam, ut scribit Caius in l. Fructus pendentes, ff. de Rei vendic. (Fructus, qui nati sunt, & nondum collecti, adhuc fundo, & solo coherent, quasi pars fundi sunt.) At fructus separati non veniunt. l. 2. C. de Action. empti. Et ratio est, quia non sunt vna res cum fundo: nec itidem sunt pars fundi.

Sed quid si fructus separati non sint, neque pendentes, quia fuerunt post sua sponte nati, vel opera, & industria venditoris, hoc est, naturales, vel industriales? Respondeo, eos, siue naturales sint, siue industriales, ad venditorem pertinere. l. Si pater, C. de Actionibus empti. Ratio huius est, quia licet sint quasi pars fundi: attamen ante traditionem rei nullum ius reale ad emptorem transit: & hoc locum habet quamuis emptor soluent vectigalia, vel tributa, ut habetur in eadem l. Si pater.

Quid igitur iudicandum generatim fructibus per venditorem perceptis post venditionem ipsam perfectam, sed ante traditionem rei? Conarruuias lib. 3. Variarum resolutionum, cap. 4. num. 7. alicui, manifesti iuris esse, eos fructus ad venditorem pertinere; nisi percepti fuerint post mortem, hoc est post diem, quo venditor rem emptori tradere iure compellitur. Sic etiam Baldus in l. Fructus, ad finem. C. de Actio. empti. Immo Aret. consil. 160. vers. Ad quintum, ait, hanc esse communem sententiam. In mora autem venditor est, quando oblato sibi pretio ab emptore, noluit rem ipsam ei tradere, cum tradere alicui deberet. Tunc sanè aget emptor contra venditorem ad fructus petendos, quos ex re vendita ipse percipere potuisset. Igitur, venditione perfecta, etiam ante traditionem rei fructus emptoris lucro, & commodo veniunt; ita ut ei venditor simul cum re ipsa tradere debeat.

At dices, Emptor ante traditionem rei, eius dominus proprie non est, ergo nec fructuum pendens dominium habet. Respondeo satis esse, si perfecta sit venditio; quia eo ipso sicut venditor tradere emptoritem debet, sic etiam fructus eius. Vnde in l. Post perfectam. C. de Actionibus empti. Diocletianus, & Maximianus Imperatores rescripserunt: Venditorum peccorum fueris post perfectam venditionem natos, ad emptorem pertinere.

Item, venditis iumentis, aut nauibus, si quid ex re vendita quaeritum sit emptori præstabitur. Seruo quoque distracto si quid donatum fuerit ei, etiam ante traditionem, emptori debetur: ut ait Vlpianus in l. Iulianus, §. Si quid seruo, ff. de Actionibus empti. Hereditates etiam per seruum acquiruntur, & legalia omnia, æquæ sunt emptori restituenda.

Item si quid ex operis seruus venditori præstiterit, emptori reddendum est, ut ibidem definit idem Vlpianus. Præterea vendita silua, venduntur etiam ligna siluæ, si cæsa non sint, hoc est à solo separata. l. In vendendo. §. vltim. ff. de contrahen. empt. Vnde in l. Cum manu facta. §. Si silua cadua ff. de contrahen. empt. sic habetur: (Vendita silua cadua, non intelligitur vendita glans, quæ ante deciderat, nisi aliud fuerit expressum, sed tantum ea glans quæ adhuc pendet ex arbore.) Item, vendito fundo, non venit granum demissum, sed tantum illud, quod adhuc solo coherent. l. vlt. §. penult. ff. quæ in fraudem creditorum. Sed quid de aquis & piscibus, qui sunt in fundo? Bart. in l. Limes. ff. de Actionibus empti, & Guido Papæ decisione 91.